

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การนำเสนอประเด็นข่าวสารเกี่ยวกับ พ.ร.บ.ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ของสื่อหนังสือพิมพ์ในประเทศไทย” เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative Research) โดยมุ่งศึกษาถึง รูปแบบการนำเสนอข่าวสาร ประเด็นข่าวสาร ทิศทางการนำเสนอข่าวสาร ความครอบคลุมครบถ้วนกับสาระสำคัญของพ.ร.บ.ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และ ข้อเสนอแนะต่อการทำงานร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับ พ.ร.บ.ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ฯ จากสื่อหนังสือพิมพ์ในประเทศไทย โดยทำการศึกษาเฉพาะประเด็นข่าวสารที่ปรากฏเฉพาะในข่าว คอลัมน์ บทความ และบทบรรณาธิการ ที่เป็นการนำเสนอความเห็นของสื่อมวลชน ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากสื่อมวลชนเฉพาะประเภทหนังสือพิมพ์เท่านั้น โดยใช้แหล่งข้อมูลจากศูนย์ข้อมูลมติชนเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญในการสืบค้นข้อมูลข่าวสาร เพื่อนำวิเคราะห์ข้อมูล และทำการเก็บรวบรวมประเด็นข่าวสาร ตั้งแต่เดือน ก.พ. 2551 จนถึงเดือน ธ.ค. 2555 รวมไปถึงการสัมภาษณ์สื่อมวลชนที่ทำหน้าที่นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมายดังกล่าว โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. การนำเสนอข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

สำหรับกลุ่มประชากร หรือแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการการศึกษางานวิจัยในครั้งนี้ คือ

1. สื่อหนังสือพิมพ์ โดยเลือกศึกษาจากข่าวตัดปะหรือ News Clipping Online จากห้องสมุดข่าว (Maticchon E-Library) ในเว็บไซต์ www.maticchonelibrary.com ซึ่งเป็นแหล่งให้บริการสืบค้นข้อมูลข่าวสารที่ครอบคลุมฐานข้อมูลจากสื่อสิ่งพิมพ์มากกว่า 25 ฉบับ ได้แก่

1. หนังสือพิมพ์มติชน
2. หนังสือพิมพ์มติชนสุดสัปดาห์
3. หนังสือพิมพ์เดลินิวส์
4. หนังสือพิมพ์ข่าวสด
5. หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ
6. หนังสือพิมพ์คมชัดลึก
7. หนังสือพิมพ์แนวหน้า
8. หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน
9. หนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์
10. หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ
11. หนังสือพิมพ์บางกอกทูเดย์
12. หนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์
13. หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์
14. หนังสือพิมพ์สยามรัฐ
15. หนังสือพิมพ์สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์
16. หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ
17. หนังสือพิมพ์บ้านเมือง
18. หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ
19. หนังสือพิมพ์ดอกเบี๋ยธุรกิจ
20. หนังสือพิมพ์สยามธุรกิจ
21. หนังสือพิมพ์โลกวันนี้
22. หนังสือพิมพ์สยามกีฬา
23. หนังสือพิมพ์อปท.นิวส์
24. หนังสือพิมพ์พิมพ์ไทย
25. หนังสือพิมพ์เดอะเนชั่น

โดยผู้วิจัยได้ทำการเลือกหมวดหมู่การเมือง และสืบค้นคำสำคัญ(keyword) โดยใช้คำว่า “พ.ร.บ.ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551” และเลือกช่วงเวลาในการสืบค้น ตั้งแต่วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2551 ซึ่งเป็นวันแรกที่กฎหมายได้มีการประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษาอย่างเป็นทางการ จนถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2555 รวมระยะเวลา 5 ปีของการบังคับใช้กฎหมาย นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ทำการเลือกศึกษาประเด็นข่าวสารในรูปแบบเฉพาะ โดยทำการศึกษาเฉพาะประเด็นข่าวสารที่

ปรากฏเฉพาะในรูปแบบของข่าว คอลัมน์ บทความ และบทบรรณาธิการที่เป็นการนำเสนอความคิดเห็นของสื่อมวลชน

1. การสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มประชากรซึ่งเป็นบุคคลที่ทำงานเกี่ยวข้องกับพ.ร.บ. ที่ใช้สัมภาษณ์จำนวน 7 ท่าน โดยผู้วิจัยทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) และการเลือกตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) ซึ่งกลุ่มประชากรที่สัมภาษณ์เชิงลึกประกอบไปด้วยนักข่าวหนังสือพิมพ์ที่ทำหน้าที่นำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับพ.ร.บ.ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 จำนวน 5 ท่าน ได้แก่

1. คุณวราณี สิทธิรังสรรค์ ตำแหน่งผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์มติชน
2. คุณพวงชมพู ประเสริฐ ตำแหน่งผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์คมชัดลึก
3. คุณเมธาวี มัชฌันติกะ ตำแหน่งผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ข่าวสด
4. คุณพรประไพร เสือเขียว ตำแหน่งผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์เดลินิวส์
5. คุณสิรินภา อิมศิริ ตำแหน่งผู้สื่อข่าวส่วนเอ็กชิต์หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์

นอกจากนี้ยังทำการสัมภาษณ์ฝ่ายประชาสัมพันธ์ของสำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งเป็นผู้ทำงานกับสื่อมวลชน อีกจำนวน 2 ท่าน ได้แก่

1. คุณสุชาติพิศ ศรีหิรัญ ตำแหน่งรักษาการหัวหน้ากลุ่มภาคีเครือข่ายและสื่อสารสาธารณสุข นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ สำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
2. คุณนรภมล ชูรง ตำแหน่งนักวิชาการเผยแพร่ กลุ่มภาคีเครือข่ายและสื่อสารสาธารณสุข สำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัย เป็นสื่อหนังสือพิมพ์และผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาในหลายประเด็น ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้กำหนดเครื่องมือ เพื่อจำแนกประเภทเนื้อหาที่มีอยู่หลายประเด็นด้วยกัน โดยการจัดทำตารางบันทึกข้อมูล (Coding sheet) มาใช้เป็นเครื่องมือจำแนกจำนวนปริมาณ ความถี่ของการนำเสนอข่าวในแต่ละประเภท และการจัดทำแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Indept - interview) เพื่อทำการสัมภาษณ์กับสื่อมวลชนที่ทำหน้าที่นำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับพ.ร.บ.ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ตารางบันทึกข้อมูล (Coding sheet)

1. ตารางจำแนกรูปแบบการนำเสนอข่าว ได้แก่ ข่าว คอลัมน์ บทความ และบทบรรณาธิการที่เป็นการนำเสนอความคิดเห็นของสื่อมวลชน

2. ตารางจำแนกทิศทางความคิดเห็นของสื่อมวลชนที่มีต่อ พ.ร.บ.ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยผู้วิจัยได้แบ่งทิศทางออกเป็น 3 ทิศทาง อันได้แก่

2.1 ข่าวเชิงบวก หมายถึง ข่าวที่สื่อมวลชนแสดงความคิดเห็นในเชิงการสนับสนุนการบังคับใช้กฎหมายพ.ร.บ.ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

2.2 ข่าวเชิงลบ หมายถึง ข่าวที่สื่อมวลชนแสดงความคิดเห็นในเชิงไม่สนับสนุนการบังคับใช้กฎหมายพ.ร.บ.ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หรืออาจไม่เห็นด้วยกับข้อกำหนดบางประการ

2.3 ข่าวเชิงเป็นกลาง หมายถึง ข่าวที่สื่อมวลชนไม่ได้แสดงความคิดเห็นในแง่ของการสนับสนุนหรือไม่สนับสนุนการบังคับใช้พ.ร.บ.ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หรือแสดงความเป็นกลาง

1. ตารางจำแนกประเด็นข่าวสารความคิดเห็นของสื่อมวลชน อาทิ

- ประเด็นการให้ข้อมูลความรู้ในรายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหาในพ.ร.บ.ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รวมถึงโทษของการฝ่าฝืนการกระทำผิด การจับหรือปรับ
- ประเด็นความคืบหน้าการ พัฒนากฎหมาย แก้ไขปรับปรุงกฎกระทรวงเพิ่มเติม
- ประเด็นบทบาทการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการนโยบายแห่งชาติ, คณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ คณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กรุงเทพมหานคร และคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ระดับจังหวัด
- ประเด็นการจับตาเฝ้าระวัง การแจ้งเรื่องร้องเรียนการกระทำผิดตามพ.ร.บ.
- ประเด็นการดำเนินคดี บังคับใช้กฎหมาย การจับ การปรับ และการฟ้องร้อง
- ประเด็นการโต้แย้ง การตอบโต้ การให้ข้อมูลโจมตี ปะทะกันระหว่างของฝ่ายที่สนับสนุนพ.ร.บ.ฯกับฝ่ายที่คัดค้านพ.ร.บ.
- ประเด็นเกี่ยวกับการรณรงค์การบังคับใช้กฎหมายจากภาคส่วนต่างๆ
- ประเด็นอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เช่น ผลกระทบของธุรกิจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ความไม่ชัดเจนของกฎหมาย เป็นต้น

2. ตารางจำแนกความครอบคลุมของเนื้อหาประเด็นข่าวสารที่สื่อมวลชนนำเสนอ กับ
มาตรา ต่างๆใน พ.ร.บ.ควบคุมเครื่องดื่มน้ำแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ได้แก่ มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา
28 มาตรา 29 มาตรา 30 มาตรา 31 และมาตรา 32

แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง

เพื่อให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมสำหรับการนำมาใช้ศึกษาถึงข้อเสนอแนะที่มีต่อการบังคับใช้ พ.ร.บ.ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ผู้วิจัยจึงได้ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์ สื่อมวลชนสื่อหนังสือพิมพ์ที่รับผิดชอบนำเสนอข่าวเกี่ยวกับ พ.ร.บ.ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 จำนวน 5 ท่าน ซึ่งแบบสัมภาษณ์ที่จะนำไปใช้สัมภาษณ์จะประกอบไปด้วยคำถามแบบ สัมภาษณ์ปลายเปิด ประกอบไปด้วยคำถามที่ตอบวัตถุประสงค์การศึกษาดังนี้

- ประสพการณ์การทำงาน และการติดตามข่าวสารเกี่ยวกับ พ.ร.บ.ควบคุมเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ที่ผ่านมา
- ความคิดเห็นต่อการมีพ.ร.บ.ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มาบังคับใช้ใน ปัจจุบัน
- ความคิดเห็นต่อการทำงานร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- ปัญหา อุปสรรคต่อการทำงาน และการนำเสนอข่าวที่เกี่ยวกับ พ.ร.บ.ควบคุมเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551
- สิ่งที่สื่อมวลชนต้องการได้รับการสนับสนุนเพิ่มเติม ช่วยเหลือ เพื่อเกื้อหนุนให้การ ทำงานระหว่างหน่วยงานที่ทำงานเกี่ยวข้องกับ พ.ร.บ.ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 กับ สื่อมวลชน
- สาเหตุที่ยังมีประชาชนฝ่าฝืนกระทำผิดกฎหมาย วิธีการที่ทำให้ประชาชนปฏิบัติตาม กฎหมายมากขึ้น บทบาทหน้าที่และความช่วยเหลือของสื่อมวลชน
- ปัจจัยในการคัดเลือกข่าว และการนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับพ.ร.บ.ควบคุมเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์
- ประเด็นอื่นๆเพิ่มเติมซึ่งเป็นผลจากการวิเคราะห์เนื้อหาในหนังสือพิมพ์ เช่น ความคิดเห็น เกี่ยวกับรูปแบบการนำเสนอข่าว ประเด็นข่าว และทิศทางการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลรูปแบบข่าวสาร ทิศทางข่าวสาร และประเด็นข่าวสารนั้น ผู้วิจัยได้จัดทำเครื่องมือที่เรียกว่า ตารางบันทึกข้อมูล (Coding sheet) มาใช้ในการมาจำแนกข่าว ซึ่งก่อนที่ผู้วิจัยจะทำการจำแนกข่าวสารทั้งหมด ผู้วิจัยได้ทำการปรึกษาทางอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญถึงวิธีการ หลักการของจำแนกข่าวที่ถูกต้อง พร้อมทำการทดลองจำแนกข่าวไปพร้อมๆกับท่านอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งในการจำแนกรูปแบบข่าว ทิศทางข่าวสาร และประเด็นข่าวนั้น ผู้วิจัยได้ทำการอ่านเนื้อหาของข่าวอย่างพิถีพิถันระมัดระวัง และมีความละเอียดรอบครอบ โดยยึดหลักการจำแนกข่าวตามคำนิยามศัพท์ หรือการให้ความหมายของรูปแบบข่าวสาร ทิศทางข่าวสาร และประเด็นข่าวสารที่ผู้วิจัยได้ให้ความหมายไว้

2. การจำแนกทิศทางข่าวสาร ผู้วิจัยได้ทำการจำแนกข่าวสารออกเป็น 3 ทิศทาง ได้แก่ ทิศทางบวก ทิศทางกลาง และทิศทางลบ ซึ่งในรูปแบบของข่าว ผู้วิจัยได้ใช้หลักเกณฑ์การจำแนกโดยพิจารณาจากการพาดหัวข่าว การพาดหัวรอง ส่วนในรูปแบบคอลัมน์ บทความ บทบรรณาธิการ ผู้วิจัยได้พิจารณาจากทั้งจากการพาดหัว และการสรุปใจความสำคัญตอนท้ายของคอลัมน์ บทความ และบทบรรณาธิการ

3. การจำแนกประเด็นข่าวสาร ผู้วิจัยพบว่าในเนื้อหาข่าว 1 เรื่อง จะมีการนำเสนอประเด็นข่าวมากกว่า 1 ประเด็นข่าว ผู้วิจัยจึงได้ใช้หลักเกณฑ์การจำแนกข่าวโดยพิจารณาจากการพาดหัวข่าว และการพาดหัวรองเป็นสำคัญ โดยเลือกจับประเด็นข่าวมาเพียงข่าวละ 1 ประเด็นเท่านั้น

4. การจำแนกสาระสำคัญมาตราต่างๆ ผู้วิจัยพบว่าในเนื้อหาข่าว 1 เรื่องจะมีการให้รายละเอียดข่าวมากกว่า 1 มาตรา ผู้วิจัยจึงจำแนกข้อมูลโดยมีหลักเกณฑ์ว่าในเนื้อหาข่าว 1 เรื่อง จะนับทุกๆ มาตราที่ปรากฏอยู่ในข่าว

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อมๆกับการเก็บรวบรวมข้อมูลตามหลักการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการวิเคราะห์เอกสาร การวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากสื่อสิ่งพิมพ์ โดยวิเคราะห์ออกมาเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ และสถิติเชิงพรรณนา เพื่อให้เห็นถึงน้ำหนักของข่าวสารที่ถูกนำเสนอผ่านสื่อมวลชน และจะทำวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกสื่อมวลชน โดยการถอดเทปและสรุปบทสัมภาษณ์ที่สำคัญออกมาเป็นประเด็นสำคัญ และเขียนสรุปให้ออกมาในเชิงข้อเสนอแนะของสื่อมวลชนอีกครั้งหนึ่ง

การนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยจะทำการนำเสนอข้อมูล โดยแจกแจงออกมาเป็นตารางแสดงจำนวนความถี่ และร้อยละในเรื่องรูปแบบข่าว ประเด็นข่าวสาร ทิศทางข่าว และจำนวนชื่อฉบับหนังสือพิมพ์ และจะอภิปรายผลโดยใช้วิธีการพรรณนา โดยยึดหลักทฤษฎี และแนวคิดที่ใช้เป็นกรอบในการวิจัยช่วยในการอภิปรายผล